nota

TER VOORBEREIDING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
Persoonsgegeven

Datum
22 april 2026

Referentie

Bijlagen

Annotatie gesprek M.FIN over rentemaatregel

Aanleiding

Op vrijdag 24 april heeft u een gesprek met M.FIN over de rentemaatregel uit het coalitieakkoord. Dit gesprek volgt op een eerder telefoongesprek dat u heeft gehad met M.FIN over dit onderwerp. Ter voorbereiding op het gesprek is samen met ambtelijk FIN een technische notitie opgesteld met enkele mogelijke alternatieven. Deze annotatie geeft u input voor het gesprek en daarnaast toelichting op de (voorkeurs)varianten vanuit OCW en enkele *go's* en *no-go's.* Tot slot is nog opgenomen hoe het verdere proces richting de toegezegde brief voor de zomer eruit ziet.

Op donderdag 23 april staat nog een vooroverleg gepland.

Toelichting

Gespreksopbouw

1. <u>Opening en doel van gesprek</u>

- U kunt aangeven elkaar eerder te hebben gesproken over het onderwerp en de conclusie van dat gesprek te herhalen:
    - De maatregel om een renteplafond van 2,5% in te voeren voor (oud-)studenten is opgenomen in het coalitieakkoord en daar hebben we beiden een handtekening onder gezet.
    - Tegelijkertijd zien we dat – in het bijzonder in de huidige geopolitieke situatie – de maatregel een risico oplevert voor de Rijksbegroting en/of de OCW-begroting. We zijn het erover eens dat dat risico zo veel als mogelijk moet worden beperkt.
    - Daarom kijken we gezamenlijk naar mogelijke alternatieven voor de maatregel die ook nog iets substantieels betekent voor studenten.
- U kunt nogmaals benoemen dat dit betekent dat u politieke pijn moet pakken en bereid bent dat te doen, maar dat u wel verwacht dat daar hulp van FIN bij komt.

2. <u>Verkennen voorkeursvariant</u>

- Er zijn ambtelijk vier varianten gewerkt (zie de toelichting voor een uitgebreidere toelichting op de varianten):
    - De maatregel zoals opgenomen in het coalitieakkoord, een renteplafond van 2,5%.
    - Een bewegend renteplafond
    - Een vaste rentekorting
    - Een rentekorting van 0,2%-punt (binnen de € 40 mln)
- Als gevraagd wordt naar de voorkeursvariant van OCW kunt u aangeven dat dat optie 2 is. Daarbij kunt u de volgende redenering volgen:

- Optie 1 en optie 4 zijn beide 'nul-opties'. Optie 1 is het huidige coalitieakkoord, wat te veel risico oplevert. Optie 4 kent geen enkel financieel risico en geen substantie voor studenten en komt daarmee niet tegemoet aan de politieke pijn die moet worden gepakt door OCW.
- Optie 2 geldt als voorkeur, omdat die het meeste lijkt op een renteplafond en daarnaast nog steeds een zekere verantwoordelijkheid legt bij de (oud-)student.
    - Daarmee past hij ook het beste bij het doel van de oorspronkelijke maatregel: het bieden van zekerheid voor oud-studenten.
    - Door te werken met een *cap* beperkt u eveneens te risico's voor de rijksfinanciën, de maximale kosten staan namelijk vast. Daarmee komt u voor een groot deel tegemoet aan de wensen van FIN.
    - Daarnaast zou het voorstel van OCW zijn dat FIN hier een deel van het risico neemt, namelijk het risico tussen de dekking die OCW beschikbaar stelt en de *cap*.
    - U kunt – indien u het daarmee eens bent - aangeven het redelijk te vinden om € 80 miljoen beschikbaar te stellen, zodat de maatregel tegen de actuele kosten kan worden gedekt, maar alleen als het overige renterisico wordt belegd bij de schatkist. Er ontstaat dan een mooie balans tussen enerzijds harde dekking vooraf (door OCW) die in jaren met lage rentes vrijvalt ten gunste van de schatkist, en anderzijds een generaal renterisico dat alleen in sommige jaren zich voordoet. Dat zou voor FIN betekenen dat ze een risico lopen in de eventueel gederfde toekomstige inkomsten.
- Optie 3 zou als voorkeur naar voren komen als FIN op het standpunt staat dat alle kosten aan de voorkant afgedekt moeten worden. In dat geval is het logischer om de rentekorting altijd te laten gelden, want anders vallen er in veel jaren onnodig middelen vrij. U kunt aangeven dat deze maatregel een stuk verder afstaat van de maatregel zoals opgenomen in het CA en dat u daarom verwacht dat FIN ook een bijdrage doet om te komen tot een significante rentekorting, om zo de politieke pijn te verlichten.

- U kunt kijken of u gezamenlijk op een voorkeursvariant uit kunt komen. De verwachting is dat daarbij nog een aantal vraagpunten open zal blijven staan (zie hieronder). U kunt ervoor kiezen om voor deze detailuitwerking al wel een richting uit te spreken, maar op een later moment exact te besluiten. Dat zou dan wel binnen enkele weken moeten (zie ook punt 3 en de toelichting over het verdere proces)
    - In het geval van optie 2:
        - Is OCW bereid om de actuele kosten van € 80 miljoen in plaats van de € 40 miljoen die is opgenomen in het CA te dekken?
        - Op welke hoogte komt de *cap* te liggen? Oftewel hoeveel blijft er van het renteplafond over en welk risico accepteert FIN? Voorstel OCW zou dan zijn om dat op 3,5% te doen.

- In het geval van optie 3:
    - Is OCW bereid om de actuele kosten van € 80 miljoen in plaats van de € 40 miljoen die is opgenomen in het CA te dekken?
    - Hoeveel is FIN bereid om bij te leggen op de maatregel om zo te komen tot een significante rentekorting?

3. Verdere proces

- U kunt aangeven toegezegd te hebben de Kamer voor de zomer te informeren over de CA-maatregelen rondom studiefinanciering.
- Om dat te realiseren is het nodig om medio mei ten minste een afspraak op grote lijnen te hebben over deze maatregel.
- U kunt voorstellen om begin mei weer met elkaar te spreken over de concrete uitwerking op basis van de richting die u vandaag heeft afgesproken.

Toelichting varianten en te maken keuzes

Dekking

- Op korte termijn is een besluit nodig of u bereid bent om die € 40 miljoen te dekken en zo ja, uit welke middelen. De actuele kosten zijn door het verhogen van de langetermijnrente van het CPB inmiddels gestegen van € 40 miljoen naar € 80 miljoen.
- Voor de volledigheid is de presentatie die u eerder heeft ontvangen met mogelijke dekkingsopties. Daarbij dient opgemerkt te worden dat met het verzenden van de planningsbrief niet al deze opties meer reëel zijn.

No-go's

Daarnaast zijn er twee zaken waar u niet mee akkoord kan gaan.

1. **Jaarlijks afrekenen** – het is technisch niet mogelijk om jaarlijks uit te rekenen wat de rentemaatregel exact zou kosten. Dit komt o.a. door de verschillende rentecohorten, aflosgedrag en gebruik van draagkracht. Alleen de structurele kosten (vanaf t+5) kunnen op basis van de hoofdsom aan uitstaande schuld jaarlijks geraamd worden. Derhalve kan binnen de begrotingshorizon alleen vanaf het struc. jaar gemuteerd worden.
2. **Automatisch stopzetten van de maatregel** – de rentemaatregel kan altijd politiek worden heroverwogen, waarna een wetswijziging kan worden voorgesteld aan het parlement. Wat echter niet wordt geadviseerd is om iets (wettelijks) te regelen, waardoor de maatregel bij een bepaalde rente automatisch zou stoppen. Dat ondergraaft de maatregel volledig.

Varianten

1. De maatregel zoals opgenomen in het coalitieakkoord, een renteplafond van 2,5%.
    - Hierbij betaalt een (oud-)student de rente zoals die is bij lage standen tot en met 2,5%. Als de rente hoger wordt, betaalt de (oud-)student 2,5%.
    - Deze optie kent een groot financieel risico, doordat de rente veel verder kan stijgen dan 2,5%.
2. Een bewegend renteplafond

- Hierbij betaalt een (oud)student de rente bij lage standen tot aan het plafond. Komt de rente boven het plafond, dan betaalt de (oud-)student de hoogte van het plafond. Dit geldt tot aan de *cap*, boven de cap stijgt de rente mee evenredig mee.
- Als het plafond wordt vastgesteld op 2,5% en de rente op 3,5%, dan betaalt de (oud-)student dus bij lage rentestanden de rente die geldt (tot 2,5%). Is de rente tussen de 2,5% en de 3,5% dan betaalt de (oud-) student 2,5%. Stijgt de rente verder, naar bijvoorbeeld 4%, dan stijgt het plafond evenredig mee, in het voorbeeld naar 3%. Zo blijven de maximale jaarlijkse kosten beheersbaar en voorspelbaar.
- De financiële middelen zouden in deze variant overgaan naar FIN. Daarbij blijft er een risico bestaan binnen de bandbreedte van de cap, dit risico is echter significant ingeperkt ten opzichte van optie 1.
- Nadeel is dat in jaren dat de rente lager is dan 2,5% de middelen niet worden gebruikt. FIN staat namelijk op het standpunt dat zij met deze middelen geen reserve kunnen aanleggen voor jaren met hoge rentes. Daarnaast kan hier binnen OCW ook niets mee worden gedaan, omdat het steeds gaat om één jaar aan incidentele middelen. Deze zouden dan vrijvallen ten gunste van de schatkist.

3. Een vaste rentekorting
   - In deze variant krijgen (oud-)studenten altijd een korting op de rente gebaseerd op de beschikbaar gestelde dekking. Met dien verstande dat de rente nooit lager kan zijn dan 0%.
   - Deze maatregel lijkt meer op een 'compensatie' dan op het inbouwen van een zekerheid.
   - Voordeel is dat de financiële middelen altijd worden ingezet en dat er geen enkele renterisico resteert.
4. Een rentekorting van 0,2%-punt (binnen de € 40 mln)
   - Werking zoals drie, maar dan enkel met de middelen uit het CA.

Verdere proces

Proces tot aan de zomer

- In de planningsbrief heeft u toegezegd de Kamer voor de zomer te informeren over de CA-maatregelen rondom studiefinanciering.
- Deze brief zal via de MR moeten worden verzonden, omdat het gaat om uitwerking van het CA.
- Bij de laatste mogelijkheid voor de zomer geldt dat de brief op 5 juni moet worden aangeleverd bij het ambtelijk voorportaal.
- Het streven is daarom om de gehele brief twee weken eerder gereed te hebben voor afstemming (22 mei).

Proces daarna

- Voorstel is om in de brief aan te geven dat u graag in gesprek gaat met de Kamer over de voorstellen. Daarbij zouden we een poging willen doen om dit vlak na het zomerreces in te laten plannen door de Kamer.
- Gedurende de zomer zullen we de eerste stappen gaan zetten op het wetsvoorstel. Idealiter kunnen we het debat – en de eventueel daarbij

ingediende moties – gebruiken om het wetsvoorstel nog aan te passen/scherpen voordat het dit najaar in internetconsultatie gaat.